

Date: 25th October-2025

O'ZBEKISTON MUSTAQILLIGI YILLARIDA MONUMENTAL
RANGTASVIRNING YANGILANISHI

Namangan davlat universiteti
San'atshunoslik kafedrası o'qituvchi
Mamadjanov Baxtiyor Usubjanovich
San'atshunoslik kafedrası talabasi
O'rinboyeva Durdona Baxtiyor qizi

Annotatsiya: O'zbekiston mustaqilligi yillarida monumental rangtasvir san'atida katta o'zgarishlar yuz berdi. Sovet davridagi ideologik ta'sirning ta'sirida bo'lgan an'anaviy yondashuvlardan voz kechilib, mustaqil O'zbekistonning madaniy merosi, tarixiy qadriyatlari va milliy elementlarini ifodalovchi yangi badiiy uslublar shakllandi. Ushbu maqola O'zbekiston mustaqilligi yillarida monumental rangtasvirning yangilanishi jarayonini tahlil qiladi. Badiiy ijodda milliy an'analar bilan zamonaviy yondashuvlarning uyg'unlashuvi, xalqning orzu-umidlari va tarixiy o'tmishining tasvirlanishi haqida so'z boradi. Mustaqillik davrida yaratilgan monumental asarlar, xalqning milliy g'ururini va dunyoviy qadriyatlarini aks ettirishda muhim rol o'ynadi.

Kalit so'zlar: O'zbekiston, mustaqillik, monumental rangtasvir, badiiy ijod, milliy an'analar, tarixiy meros, zamonaviy san'at, yangi uslub, madaniyat, milliy qadriyatlar.

Kirish: O'zbekiston mustaqilligi yillarida monumental rangtasvirning yangilanishi.

O'zbekiston mustaqillikka erishgach, mamlakatning barcha sohalarida katta o'zgarishlar yuz berdi. Madaniyat, san'at va badiiy ijod ham bu jarayonda alohida o'rin tutdi. Ayniqsa, monumental rangtasvir sohasida yangi yondashuvlar va yo'nalishlar shakllandi. Mustaqillikning dastlabki yillaridan boshlab, bu san'at turida milliy an'analar va zamonaviy yondashuvlar uyg'unlashtirilgan holda yangi monumental asarlar yaratila boshladi¹⁰.

Asosiy qism: Mustaqillikdan oldingi va keyingi monumental san'at

Mustaqillikdan oldin O'zbekistonda monumental rangtasvir asosan sovet ideologiyasiga xizmat qilgan asarlardan iborat edi. Ijtimoiy ma'rifat, partiya va davlat rahbarlarini ulug'lash, shuningdek, kommunistik g'oyalarni targ'ib qilishni maqsad qilgan asarlar keng tarqalgan edi. Bu davrda, asosan, natyurmortlar, portretlar, ishchi va dehqonlarni aks ettirgan tasvirlar yaratildi¹¹.

¹⁰ ABDUMO'MINOVICH, A. A. (2023). BO'LG'USI TASVIRIY SAN'ATO'QITUVCHILARINI TAYYORLASHDA HOZIRGI DAVR DOLZARB MASALALARI. Journal of Universal Science Research, 1(5), 1423-1429. Sodiq, AM (2022). TASVIRIY SAN'AT ASARLARIDA KOPOZITSIYA NING BADDIY

¹¹ Abdumo'minovich, A. A. (2023). QADIMDA USTALARNING SHOGIRD TAYYORLASHDA O'ZIGA XOS MILLIY ANANAVIY ASOSLARI. Journal of Universal Science Research, 1(5), 1440-1447.

Date: 25th October-2025

Mustaqillikka erishgach esa, badiiy erkinlik, ijodiy o'zgarishlar va milliy qadriyatlarni ifodalovchi rangtasvir asarlari yaratish boshlanadi. Milliy an'analar, tarixiy va madaniy o'tmishning o'ziga xos uslub va shakllarini zamonaviy talablarga moslashtirishda san'atkorlar katta muvaffaqiyatlarga erishdilar.

Milliy madaniyat va tarixiy merosning aks ettirilishi

Monumental rangtasvirning yangilanishi – bu O'zbekiston mustaqilligi davrida yuzaga kelgan va rivojlangan san'at tendensiyasidir. Ushbu jarayon, asosan, ikki asosiy faktor tomonidan belgilandi: birinchidan, milliy madaniyat, tarix va qadriyatlarni qayta tiklash va ularga e'tibor qaratish; ikkinchidan, global san'at tamoyillari va zamonaviy yondashuvlarga moslashish. Monumental rangtasvir, o'zining ulkan o'lchamlari va jamoat joylarida ko'rinish berish xususiyatiga ega bo'lgan san'at turi sifatida, davlatning madaniy siyosatini, tarixiy va ijtimoiy jarayonlarni aks ettirishda muhim rol o'ynaydi.

Mustaqillikning dastlabki yillarida O'zbekiston san'atida ko'plab yirik o'zgarishlar yuz berdi. Sovet davrida ko'proq partiya va ideologik g'oyalarni targ'ib qiluvchi monumental asarlar mavjud bo'lgan bo'lsa, mustaqillikni qo'lga kiritganimizdan so'ng, san'atkorlar yangi, erkin yondashuvlarni o'z asarlarida qo'llay boshladilar. Milliy an'analar va tarixiy meros, yangi ranglar va tasvir uslublari bilan uyg'unlashib, monumental rangtasvir san'atining yangilanishini ta'minladi. Bu davrda ko'plab yirik shaharlar, madaniyat markazlari, davlat idoralari va jamoat joylarida yangi monumental asarlar paydo bo'ldi, bu esa o'z navbatida milliy g'urur va ozodlikni aks ettirdi.

Monumental Rangtasvirning Yangilanishi: Asosiy Xususiyatlari

Milliy Kadriyatlarni Aks Ettirish: Mustaqillikdan keyin, o'zbek san'atkorlari o'z asarlarida xalqning tarixi, urushlar, erkinlik kurashi, qadimiy madaniyatlari va adabiyotiga alohida e'tibor qaratdilar. Bunday asarlar xalqning milliy shuurini kuchaytirish, yosh avlodni milliy qadriyatlar bilan tanishtirishga qaratilgan edi.

Zamonaviy Uslub va Yondashuvlar: Monumental rangtasvirda yangi yondashuvlar hamda badiiy uslublarni ko'proq qo'llanila boshlandi. Abstrakt shakllar, geometrik tasvirlar, yorqin ranglar va dinamik kompozitsiyalar monumental asarlarda keng qo'llanildi. Bunda san'atkorlar milliy an'analar bilan zamonaviy estetik talablarni uyg'unlashtirishga harakat qilishdi.

O'zbekistonning Tarixiy Merosi: Mustaqillik davrida monumental rangtasvir orqali O'zbekistonning qadimiy tarixiy shaharlaridan, me'moriy yodgorliklaridan ilhomlanilgan asarlar yaratildi. Samarqand, Buxoro, Xiva kabi tarixiy shaharlar va ulardagi arxitektura elementlari, o'zining yuksak go'zalligi va mo'jizaviy xarakteri bilan monumental rangtasvirning yangi shakllariga yo'l ochdi.

Jamiyatdagi O'zgarishlarni Aks Ettirish: Mustaqillikni nishonlash, yangi siyosiy va ijtimoiy sharoitlar, iqtisodiy yuksalish va globalizatsiya jarayonlari monumental san'atda aks etgan. San'atkorlar milliy yuksalish, ozodlik va erkinlik mavzularida asarlar yaratdilar¹².

¹² Abdumo'minova, D. A. Q. (2022). Talabalarga tasviriy san'atdan mashg'ulotlarni tashkil etishda qalamtasvirning nazariy qonunlardan foydalanish. Science and Education, 3(9), 467- 473.

Date: 25th October-2025

Monumental Rangtasvirning Misollari

Toshkentdagi O'zbekiston mustaqilligi yodgorligi: Toshkent shahridagi mustaqillikni nishonlash uchun qurilgan monumental asar – bu o'zbek xalqining erkinlikka intilishi va mustaqillikni qo'lga kiritishdagi qahramonligini tasvirlaydigan yirik rangtasvirlar va yodgorliklar bo'ldi.

Samarqanddagi Registon maydonidagi mozaika: Samarqandning tarixiy joylarida monumental rangtasvir va mozaika san'ati an'analari yangilanib, o'zbek xalqi tarixini va madaniyatini aks ettiruvchi asarlar yaratilgan.

Buxoro va Xiva me'moriy yodgorliklarida rangtasvir: O'zbekistonda qadimiy shaharlarning me'moriy yodgorliklarida monumental rangtasvirlar, qadimiy tarixni va madaniyatni nishonlovchi asarlar o'rganilmoqda.

Mustaqillik yillarida monumental rangtasvirda O'zbekistonning tarixiy, madaniy va diniy merosi muhim o'rin tutdi. O'zbekistonning qadimiy shaharlaridan biri bo'lgan Samarqand, Buxoro, Xiva va Toshkentda joylashgan tarixiy obidalar va me'moriy yodgorliklar tasvirlari san'atkorlarning ilhomi bo'lib xizmat qildi. Taraqiy etgan ilm-fan, san'at va arxitektura namunalaridan foydalanib, yangi uslubda monumental rasmlar yaratish boshlanadi.

Misol sifatida, 1990-yillarda Toshkentda qadimiy O'zbekiston tarixini aks ettirgan ulkan rangtasvir asarlari paydo bo'ldi. Ular orasida mustaqillikni kutgan xalqning orzu va intilishlarini ifodalovchi monumental rasmlar alohida o'rin egalladi. San'atkorlar yangi usullarni, jumladan, xalqning an'anaviy motiflarini, yurtning tabiiy go'zalliklarini va inson ruhi, uning aziz qadriyatlarini tasvirlashga intildilar.

Yangi yondashuvlar va zamonaviy uslublar

Mustaqillik yillarida O'zbekistonda monumental rangtasvirda yangi yondashuvlar va uslublar rivojlandi. Badiiy ijodda nafaqat milliy rang-baranglik, balki global estetik talablarga ham moslashuv jarayoni boshlandi. Zamonaviy texnologiyalar va rangtasvir vositalari yordamida asarlarda yorqin ranglar, abstrakt shakllar, dinamik kompozitsiyalar, simmetriya va asimmetriya kabi elementlar qo'llanila boshlandi.

Shuningdek, mustaqillikni nishonlash va uning qadriyatlarini targ'ib qilish maqsadida ko'plab yirik monumental rangtasvir asarlari yaratildi. Bunda tarixiy shaxslar, mustaqillik kurashi, xalqimizning yagona maqsadga bo'lgan intilishi kabi mavzularning tasvirlanishiga alohida e'tibor qaratildi.

O'zbekistonning hozirgi monumental san'ati

O'zbekiston mustaqillik yillarida monumental rangtasvirda o'ziga xos uslub va mazmunni shakllantirish bilan birga, bu san'at turi hali ham rivojlanib bormoqda. Bugungi kunda badiiy ijodkorlar milliy rangtasvir an'alarini zamonaviy avlodning talablari bilan uyg'unlashtirishga intilmoqda. Toshkentda joylashgan yangi madaniyat markazlari, san'at galereyalari, yirik arxitektura yodgorliklarida yangi asarlar paydo bo'lmoqda.

Bu davrda O'zbekistonning xalqlararasi aloqalarini mustahkamlash, uning tarixiy, madaniy va diniy merosini dunyo miqyosida tanitish hamda yangi yuksakliklarga olib chiqish uchun monumental rangtasvir muhim vositaga aylanmoqda.

Date: 25th October-2025

Xulosa: O'zbekiston mustaqilligi yillarida monumental rangtasvir o'zining yangilanishi bilan diqqatga sazovor bo'ldi. Milliy an'analar va zamonaviy yondashuvlarning uyg'unligi, xalqning orzu-umidlari, tarixiy xotiralar va yurtning ma'naviy merosi bu sohada yangi bir sahifa ochishga yordam berdi. Bugungi kunda bu san'at turi xalqning o'zligini, o'ziga xosligini va xalqaro miqyosdagi o'rnini anglatadi. O'zbekistonning monumental rangtasvir san'ati, shubhasiz, o'zining noyoblighi va go'zalligi bilan butun dunyo san'atida o'zining munosib o'rnini topadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Abdumo'minovich, A. A. (2023). QADIMDA USTALARNING SHOGIRD TAYYORLASHDA O'ZIGA XOS MILLIY ANANAVIY ASOSLARI. Journal of Universal Science Research, 1(5), 1440-1447.
2. ABDUMO'MINOVICH, A. A. (2023). BO'LG'USI TASVIRIY SAN'AT O'QITUVCHILARINI TAYYORLASHDA HOZIRGI DAVR DOLZARB MASALALARI. Journal of Universal Science Research, 1(5), 1423-1429.
3. Sodiq, AM (2022). TASVIRIY SAN'AT ASARLARIDA KOPOZITSIYA NING BADDIY IDROK HAQIDAGI BILIMLARINI OSHIRISH. XALQARO JURNALI JTIMOIY FAN VA INTERDISPLINAR RESEARCH ISSN: 2277-3630 Ta'sir faktori: 7.429 , 11 (03), 149-151.
4. Sodiq, A. M. (2023). BOLAJAK TASVIRIY SANAT OQITUVCHILARIDA BADIY-IJODIY MAHORATLARINI RIVOJLANTIRISHDA MANZARA JANRIDAN FOYDALANISH USULLARI. Journal of Universal Science Research, 1(5), 1430-1439.
5. Muhammad, A. (2022). PECULIARITIES OF THE SCIENTIFIC STUDY OF THE RELATIONSHIP BETWEEN COMPOSITION AND COLOR IN THE GENRE OF LANDSCAPE. ASIA PACIFIC JOURNAL OF MARKETING & MANAGEMENT REVIEW ISSN: 2319-2836 Impact Factor: 7.603, 11(02), 5-8.
6. Abdumo, M. A. O. G. L. (2022). Ochiq havoda insonlarni turli xolatlaridan tasvirlar bajarish texnologiyalari. Science and Education, 3(9), 474-480.
7. Abdumo'Minova, D. A. Q. (2022). Talabalarga tasviriy san'atdan mashg'ulotlarni tashkil etishda qalamtasvirning nazariy qonunlardan foydalanish. Science and Education, 3(9), 467- 473.

